

İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMLARI

I-GİRİŞ

Türkiye İş Kurumunca istihdamın korunması ve artırılması, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesi, işsizliğin azaltılması amacıyla düzenlenen aktif işgücü hizmetleri kapsamında başta mesleki eğitim kursları olmak üzere işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları, toplum yararına programları düzenlenmektedir.

Söz konusu kurs ve programların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliğinde belirtilmiş, 06.11.2014 tarih ve 29167 sayılı Resmi Gazetede Yönetmeliğin çeşitli hükümlerinde değişiklikler yapılmıştır. Yönetmeliğin 3 üncü bölümünde işsizlerin daha önceden edindikleri teorik bilgileri uygulama yaparak pekiştirmek veya mesleki deneyim kazanmak amacıyla düzenlenecek işbaşı eğitim programlarının usul ve esasları belirtilmiştir.

II- İŞBAŞI EĞİTİMLERİNİN USUL VE ESASLARI

İşyerleri ve Mesleklere Yönelik Sınırlamalar

Programın düzenleneceği işyerlerinde için en az iki çalışanın olması gerekmektedir. Bu işyerlerinin hem Türkiye İş Kurumuna kayıtlı olması hem de kamu kurum veya kuruluşunun payı varsa oranının yüzde ellinin altında bulunması gerekir.

İşbaşı eğitim programlarının düzenlendiği işverenden vergi, SGK prim ve prime ilişkin borcu ile SGK'ca kesilmiş idari para cezası olmadığına dair belge istenmemektedir.

İşbaşı eğitim programlarında katılımcıların mesleki deneyim kazanarak istihdam edilebilirliklerinin artırılması amaçlandığından, herhangi bir vasıf gerektirmeyen meslekler için işbaşı eğitim programı düzenlenmemektedir.

İş Kurumuna Düzenli Olarak Verilecek Evraklar

İşverenin, işbaşı eğitim sorumlusu olarak bir kişiyi belirlemesi gerekmektedir. İşbaşı eğitim sorumlusu, "Katılımcı Değerlendirme Formunu" doldurur ve aylık olarak düzenlenen kursiyer devam çizelgesi ile birlikte İşkur İl Müdürlüğüne gönderir.

Bu sorumlu, işbaşında eğitim alan kişinin programın amacına uygun şekilde mesleğini iş başında öğrenmesi ve tecrübe kazanması için gerekli kolaylığı sağlamak ve katılımcıya sadece program düzenlenen meslek ile sınırlı olmak üzere görev vermekle yükümlüdür. Programın amacı dışında işbaşı eğitim alan kişinin görevlendirildiği Kurumca tespit edilirse ilk aşamada işveren uyarılır, uyarıya rağmen durum devam ederse sözleşme feshedilir.

İşyerlerinde İşbaşı Eğitimi Alabilecek Kişi Sayısının Belirlenmesi

Kontenjan sayıları programın başlama tarihi itibarıyla aynı il sınırları içerisinde, aynı işverene bağlı işyerlerinde programın başladığı tarihe ait fiili çalışan sayısına göre belirlenmektedir. Fiili çalışan sayısının tespitinde işverenler tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen sigortalı hizmet listesi esas alınır. Eğer programın başlayacağı tarihe ilişkin örneğin 27.06.2015 günü için fiili çalışan sigortalı hizmet listesi yok ise, işverenden 27.06.2015 gününde fiilen çalışan sayısına ilişkin "İşveren Taahhütnamesi" alınarak hesaplama yapılır, ancak izleyen ayda sigortalı hizmet listesi alınarak "İşveren Taahhütnamesi"ndeki sayıların doğruluğu belirlenir.

Sigortalı hizmet listesinde prim gün sayısı sıfır olanlar çalışan sayısına dahil edilmezken, eksik gün nedeni dikkate alınmaksızın eksik prim günü olan işçiler çalışan sayısına dahil edilirler.

İşveren tarafından verilen taahhütnamedeki fiili çalışan sayısı, o aya ait sigortalı hizmet listesinde ilgili tarihe denk gelen fiili sigortalı çalışan sayısından fazla olması durumu da ihtimal dahilindedir. Bu durum, işverenin hak ettiği kontenjandan fazla sayıda katılımcı ile program düzenlenmesine neden olmuşsa, fazla katılımcının tespit tarihi itibarıyla program ile ilişkisi kesilir, kontenjan fazlası katılımcıya program başlangıcından itibaren yapılan ödemeler tespit tarihinden itibaren yasal faizi ile işverenden tahsil edilerek programa devam edilir. Hangi katılımcının programına son verileceğini işveren belirler. Ancak, işveren kontenjanının tamamını kullanmamış ise herhangi bir yaptırım uygulanmaz.

İşbaşı eğitim programına katılacak kişi sayısı belirlenirken -engelli ve eski hükümlü kotalarının hesaplamasında baz alınan kriterlere paralel şekilde- aynı il sınırları içinde, aynı tüzel kişilik ve aynı vergi numarası altındaki değişik sigorta sicil numaralarına sahip bütün işyerlerinin anlaşılması gerekmektedir. -değişik alanlarda faaliyet gösteren birden fazla işyeri ve bu işyerlerine bağlı şubeleri bulunan işverenin yararlanabileceği katılımcı sayısı da programın başlama tarihindeki toplam fiili çalışan sigortalı sayısına göre hesaplanır.

Kontenjanlar hesaplanırken tüm kesirli sonuçlar yarımdan az olsa dahi bir üst sayıya yuvarlanır.

İşverenler, iki ile on arasında çalışanı varsa bir, on bir ve üzerinde çalışanı varsa fiili çalışan sigortalı sayısının onda biri kadar kişiyi işbaşı eğitim kapsamında talep edebilir. Örneğin işyerinde 20 çalışan varsa ($20 \times \%10 = 2$) 2, 21 çalışan varsa ($21 \times \%10 = 2,1$) 3 kişinin işbaşı eğitim programı mümkün olabilir.

İşbaşı eğitim programının sona erdiği tarihteki çalışan sayısının programın başladığı tarihteki çalışan sayısından az olmaması gerekmektedir. Program sonunda çalışan sayısında azalma olmuşsa, işveren bu tespit tarihinden itibaren bir ay içerisinde, çalışan sayısındaki azalmayı telafi edecek kadar işçiyi işe alıp bu durumu İl Müdürlüğüne 5 işgünü içinde bildirmesi gerekmektedir. İşveren, söz konusu yeni işe alımını ve/veya işe alıma ilişkin bildirimini belirtilen süre içinde yerine getirmezse, Yönetmelik kapsamında yeni bir kurs ve program düzenlenmesi konusunda bir yıllık dönem için yasaklı konumuna geçer.

İşverenin Müracaatı

İşbaşı eğitim programından yararlanmak isteyen işverenlerin, Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğüne, talep dilekçesi, tip işveren taahhütnamesi ve ön talep formu, işveren türüne göre; ticaret sicil gazetesi, vakıf senedi, dernek tüzüğü, birlik veya oda kaydı belgesi, dernek ve vakıflar için iktisadi işletmeye ait belgelerin aslı veya noter onaylı örnekleri, son üç aylık sigortalı hizmet listesi, (katılımcının işverenin çalışanı olup olmadığının kontrolü amacıyla istenir), imza sirküleri, ticaret odasından alınacak faaliyet belgesi ile birlikte başvuruda bulunmaları gerekir.

İşbaşı Eğitim Programına Katılabilecek Kişiler

İşbaşı eğitimin süresi 160 fiili işgünüdür. İşbaşı eğitimine katılan bir kişi, 24 aylık dönem geçtikten sonra tekrar işbaşı eğitimine katılabilir. Süreye ilişkin bu temel kuraldan başka şartlar da aranmaktadır.

İşbaşı eğitim programına katılmak için;

- a) Kuruma kayıtlı işsiz olmak,
- b) 15 yaşını tamamlamış olmak,
- c) İşverenin birinci veya ikinci derece kan hısmı veya eşi olmamak
- ç) Emekli olmamak,
- d) Programın başlama tarihinden önceki üç aylık dönemde programın yapılacağı işyerinin çalışanı olmamak,
- e) İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinden faydalanarak, uygun görüş almak,
- f) Öğrenci olmamak (Açık öğretim ilkokulu, ortaokulu ve lisesi ile yükseköğretim öğrencileri hariç),

şartları aranmaktadır.

İşbaşı Eğitimin Süresi

Program süresi, günlük en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere (dinlenme süreleri hariç), haftalık 45 saatten, yine haftada 6 günden ve toplamda 160 fiili günden fazla olamaz.

İşverence bildirilen mazeretin İl Müdürlüğüne kabul edilmesi durumunda en fazla 30 gün süreyle programa ara verilebilir, bu durumda ödeme yapılmaz.

İşbaşı eğitim programına katılanlara doktor raporu ile belgelenen en fazla beş günlük sağlık izni dışında, hangi sebeple olursa olsun toplam program süresinin onda birinden fazla izin verilemez. Bu sürenin aşımı halinde, katılımcıların programla ilişkisi kesilir. Beş günü aşan sağlık izinleri onda birlik izin süresinden düşülür.

İşbaşı eğitim programına katılan kişi mazeretsiz olarak programdan çıkarsa 12 ay süreyle Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen diğer kurs ve programlardan yararlanamaz.

Sözleşme İmzalanması

İşbaşı eğitim programlarından yararlanacak olan işveren ile katılımcı arasında Uygulama Genelgesine ekli tip sözleşme imzalanır. Söz konusu sözleşme, İl Müdürlüğüne onaylandıktan sonra geçerlilik kazanır.

İşbaşı Eğitim Sonrasında İstihdam Yükümlülüğü

İşverenin, işbaşı eğitim programını tamamlayan katılımcılardan en az %20'sini kendi işyerinde veya başka işyerinde aynı meslekte en az 60 gün kesintisiz bir şekilde istihdam etme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediği, yeni katılımcı talebinde bulunduğu zaman incelenmektedir. %20'nin hesaplamasındaki yöntem kontenjan tespitindekinden farklıdır: Yarım kadar olan kesirler dikkate alınmaz, yarım ve üzeri kesirler tama iblağ olunur.

Programı bitiren kişi çalışmayı istemezse ya da çalıştığı süre 60 günden az olursa, işveren istihdam yükümlülüğünü varsa diğer katılımcılar arasından yoksa aynı veya yakın meslekte eğitim almış (kurs veya işbaşı eğitim programından mezun olmuş) Türkiye İş Kurumuna kayıtlı işsizlerden, bunun da bulunmaması halinde aynı Kuruma kayıtlı işsizler arasından uygun gördüğünü istihdam ederek yükümlülüğünü yerine getirebilir.

Program Giderleri ve Ödenmesi

İşbaşı eğitim programı giderleri, katılımcıya, işbaşı eğitim programına katıldığı her bir fiili gün için miktarı Yönetim Kurulunca belirlenen katılımcı zaruri giderlerinden (2015 Yılında her fiili kurs günü için 36,5 TL) ve programlara devam edilen süre içinde 31.05.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında her bir katılımcı için tahakkuk edecek sigorta primlerinden oluşmaktadır. Program süresince katılımcılar adına kısa vadeli sigorta kolları kapsamında iş kazası ve meslek hastalığı primleri SGK'ya Kurum tarafından yatırılmak suretiyle karşılanır. Ayrıca katılımcıların, program başındaki durumları SGK sisteminden yapılacak sorgu veya kursiyer tarafından verilecek belge ile tespit edilerek genel sağlık sigortası primi de yatırılır.

İdari Yaptırımlar

Yönetmeliğin 60 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince, işverenin Yönetmeliğin 51 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen taahhütnamede yer alan yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilirse, varsa devam eden programlar sonlandırılır ve bu programlar için katılımcılara yapılan tüm ödemeler yasal faiziyle işverenden tahsil edilir ve işveren tespit tarihinden itibaren on iki ay süre ile Yönetmelik kapsamındaki kurs ve programlardan yararlandırılmamaktadır.

Sözleşme, katılımcıdan kaynaklı olarak feshedilmişse, işbaşı eğitimine katılan kişiye yapılan ödemeler yasal faizi ile birlikte geri alınır ve katılımcı, tespit

yapıldığı tarihten itibaren on iki ay süreyle Yönetmelik kapsamındaki kurs ve programlardan yararlanamaz.

III-SONUÇ

Türkiye İş Kurumunca istihdamın korunması ve artırılması amacıyla gerçekleştirilen programlardan biri de işbaşı eğitimleridir. Bu eğitimin amacı işsiz kişilerin daha önce edindikleri teorik bilgilerin çalışma hayatının içinde uygulamasını yaparak pekiştirmek veya mesleki deneyim kazanmaktır.

Türkiye İş Kurumunca işbaşı eğitimindeki katılımcılara her fiili kurs günü için 36,5 TL cep harçlığı ödenmekte, kısa vadeli sigorta kolları kapsamında iş kazası ve meslek hastalığı primleri ile genel sağlık primleri de yatırılmaktadır.

Program kapsamında işbaşı eğitim yaptıracak işverenlerin herhangi bir ücret ve sigorta primi ödeme yükümlülükleri bulunmamaktadır. Kısaca işbaşı eğitimlerinin işverenlere hiçbir maliyeti yoktur. İşverenlerin sadece en fazla 160 fiili işgünü süren bu eğitim sonunda katılımcıların %20'sini en az 60 gün istihdam etme zorunluluğu bulunmaktadır.